Tumas Dalli

Brendon Attard

Tumas Dalli, jew kif kien magħruf *'Majsi'*, rabat ismu għal dejjem mar-raħal tagħna, ir-raħal ta' Santa Venera. Majsi kien twieled fil-1888 u l-biċċa l-kbira ta' ħajtu qattagħha jgħix fid-dar numru 11 fi Pjazza Santa Venera biswit il-Knisja l-Qadima. Oriġinarjament kien mgħammed fil-parroċċa tal-Ħamrun. Il-familja tiegħu kienet marret toqgħod ġewwa Kordin u wara mxiet lejn Santa Venera. Sa minn tfulitu dejjem wera d-devozzjoni qawwija li kellu lejn Santa Venera. Billi kien bniedem li kien kapaċi jaħdem ħafna xogħol b'idejh, huwa ħadem bosta affarijiet li bihom kien iżejjen il-knisja kif ukoll jgħammarha bil-bżonnijiet neċċessarji għaċ-ċelebrazzjonijiet spiritwali li kienu jsiru fiha. Majsi kien iżżewweġ lil Lieni u żewwiġhom Dun Xand Cortis. Minn dan iż-żwieġ saru disa' wlied, li minnhom għexu ħamsa. Fost uliedu kellu tnejn li semmiehom Venera. L-ewwel waħda kienet mietet u wara semma tifla oħra.

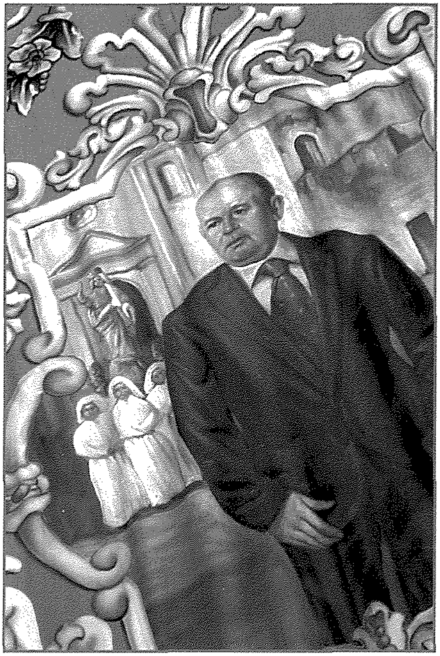

Pittura ta' bandalora fejn jidher Tumas Dalli, propjeta tal-Kumitat Festi Esterni Santa Venera.

Il-wegħda

Majsi kien bniedem li f'ħajtu ħadem ħafna xogħol differenti, l-aktar li kien jaħdem kien ix-xogħol ta' ġardinar. Għal xi żmien, Majsi kien ibaħħar u jaħdem ħafna fuq il-baħar. Jingħad li fil-bidu tas-seklu 20 hu kien qiegħed

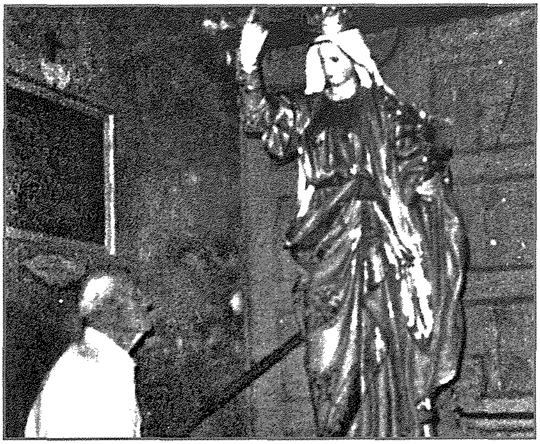

Tumas Dalli quddiem ix-xbieha ta' Santa Venera

jaħdem 'il bogħod minn Malta. Fost il-vjaġġi li kien jagħmel darba fost l-oħrajn kien marad serjament bil-malarja. Għal bosta ġimgħat kien qiegħed batut ħafna u kien imbezza' li ma kienx ser jerġa' lura lejn art twelidu u jara lil familtu u l-knisja tant għażiża għalih ta' Santa Venera. Għalhekk waqt li kien f'qiegħ ta' sodda tturufnat minn art twelidu jiġġieled mal-marda li ħakmitu, kien għamel wegħda li jekk jerġa' lura lejn Malta u jħaddan miegħu lil familtu, kien lest li jħallas il-vara ta' Santa Venera. Din il-vara kien lest li jirregalaha lill-knisja ddedikata lilha, li sa dak iż-żmien kienet saret viċi parroċċa.

Dan kien bejn l-1913 u l-1918. Ftit taż-żmien wara Majsi beda jirpilja mill-mard u saħħtu ppermettietlu li jista' jivjaġġa lura lejn Malta. Meta wasal kien rikoverat ġewwa l-Isptar Navali ta' Bighi fil-Kalkara. Sakemm kien konvalixxenti, kompla saħħaħ il-wegħda li kien għamel, li jħallas il-vara ta' Santa Venera V.M. Meta kien rilaxxat mill-isptar u seta jerġa' lura lejn daru, huwa wettaq il-wegħda li kien għamel.

Għalhekk kien mar Ħal Qormi għand l-istatwarju Karmenu Mallia (*Il-Lhudi*) li kien ħa f'idejh ħafna mix-xogħol li kien ħalla Karlu Darmanin wara mewtu. Hemmhekk huwa ordna statwa ta' daqs normali li turi lil Santa Venera Verġni u Martri fil-predikazzjoni tagħha, imżejna bil-palma tal-martirju u l-kuruna li rebħet bil-fidi tagħha. Majsi kellu x-xorti li rritorna lura lejn daru meta l-knisja ewlenija ta' Santa Venera kienet mogħnija għad-dinjità ta' parroċċa bil-limiti indipendenti tagħha.

Din kienet ħolma ta' Majsi u ħafna abitanti tal-inħawi, li kienu ilhom għal bosta jitolbu lill-awtoritajiet ekkleżjastiċi biex iwettqu. Id-data tat-twaqqif tal-Parroċċa kienet nhar l-4 ta' Settembru 1918. Majsi kien wettaq il-wegħda tiegħu u għall-ewwel festa titulari li kienet ġiet iċċelebrata Ħadd fuq is-26 ta' Lulju tas-sena ta' wara, jigifieri fl-1919, kienet ġiet imżanżna l-Vara titulari ta' Santa Venera Verġni u Martri li tant hija għal qalb il-Vendriżi.

Kontribut siewi

Tumas Dalli waqt il-Purċissjoni tal-Festa

Iżda l-imħabba għal Santa Venera ta' Majsi ma waqfitx hawn, imma hu kien bniedem li kien jagħti kontribut f'ħafna ħwejjeġ li kellhom rabta mal- parroċċa u mar-raħal. Hekk naraw ritratti antiki tal-festa fejn Majsi dejjem jidher imexxi l-vara. Nafu wkoll li Majsi kien ħadem biex isir l-armar tat-toroq għall-jiem il-festa. Jingħad li kien hu stess li akkwista żewġ statwi li kienu mibdula fil-figuri ta' Agatone u Ipollita (il-ġenituri ta' Santa Venera), biex fil-festa kienu jintramaw fuq żewġ pedestalli fuq iz-zuntier tal-knisja. Il-familjari ta' Majsi jgħidu li l-Knisja ta' Santa Venera kienet qisha l-bank tiegħu, għax kull sold li kien ikollu kien jonfqu fiha.

Majsi baqa' tul ħajtu kollha midħla tal-knisja, u sa meta miet qatt ma falla l-funzjonijiet tal-festa fil-knisja, kif ukoll baqa' jagħti daqqa t'id sakemm saħħtu ppermettietlu. Meta kiber sew u ma setax jgħix aktar waħdu, bintu Ċetta ġabritu magħha ġewwa Santa Luċija. Iżda l-festa ta' Santa Venera ma tilifha qatt. Anke meta kien batut sew kien jinsisti li jġibuh fid-dar li kellu fil-pjazza biex jara lil Santa Venera ħierġa u dieħla.

Kien proprju waqt il-festa tas-sena 1980 meta l-vara kienet dieħla fil-knisja, meta nstema' jlissen il-kelmiet "Santa Venera ħudni miegħek", u hekk kien ġara għax ftit sigħat wara Majsi miet, u Santa Venera ħaditu magħha. Kellu tnejn u disgħin (92) sena meta miet u l-funeral sarlu flok ix-xalata tal-festa. Fil-knisja tpoġġa quddiem il-vara tal-qaddisa li tant ħabb tul ħajtu kollha.

Majsi għalhekk rabat ismu mar-raħal tagħna u ma Santa Venera Verġni u Martri, u llum insibu saħansitra triq imsemmija għalih biex ismu jibqa' ħaj għal dejjem.